

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

טוראי הנס בייט ז"ל

בן מרים ופרידריך

נולד בגרמניה

בתאריך כ"ב בתשרי תרס"ב, 5/10/1901

שרת בחיל רגלים

נפל במלחמת העצמאות, בקסטל

בתאריך י"ג בטבת תש"ח, 26/12/1947

נקבר בהר הזיתים

בן 46 בנפלו

קורות חיים

בן מרים (מינה) ופרידריך (פריץ), נולד ביום כ"ב בתשרי תרס"ב (5.10.1901) בעיר בליישרודה שבגרמניה ולמד בגימנסיה בעיר נורדהאוזן. בעודו נער הגיע להכרה ציונית, הצטרף לתנועת-הנוער "תכלת-לבן" וכחבר באגודת המשוטטים הצעירים היהודיים נעשה למנהיג. כשבגר קצת עשה נפשות לציונות בקרב הנוער היהודי בהילדסהיים ונענש על כך בנויפה פומבית מפי הרב, אך לאחר זמן קצר נתחבב על הרב ועל כל יהודי העיר. הוא רצה ללמוד רפואה כדי שיוכל לעזור לסובלים, אך נמנע מלהטיל על אביו מעמסה כספית יתירה ופנה להתעסקות אחרת. הוא התחיל לעבוד כפקיד בבנק פרטי בברלין, עלה במהרה מדרגה לדרגה עד שהיה למנהל בנק. הוא היה יפה-תואר ויפה-נפש ונתקבל כבן-בית בחברה הגבוהה של צעירי האצילים ומשפחות אילי הממון, ועם ציונותו ונטייתו לחלוציות תפס מקום גם בחיי החוגים הללו. התאמן באתלטיקה ובשיט והיה לו ביתן-סירות יפה על שפת אגם מחוץ לעיר. כן היה חבר באיגוד בינלאומי לתעופה והשתתף בטיסה בכדורים פורחים, חבר במועדון לרכיבה בשרלוטנבורג והשתתף עם בני אצילים במרוצי-סוסים ובציד שועלים ובחורף היה גולש ברחבי שדות-השלג שבשוויץ. בו בזמן התקרב לחלוצים המתאמנים בוולפנביטל ונטל על עצמו את הנהלת הכספים של איגודם "ברית העולים" וסיפק להם כספים להוצאות ארגוניות ולעזרת חברים אף כשקופתם היתה ריקה והעביר לכך כספים מקופתו או שקיבל מידידים. הנס נסע לבקר את חברי התנועה שעלו לארץ ונקלטו בעין חרוד והגה תכנית להקים שם בית-חרושת

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

לשימורים. חזר לגרמניה והלך להכשרה מקצועית בבית-חרושת לשימורים בבראונשווייג ובעזרת ידידים השיג סכומים ניכרים לרכישת מכונות בשביל המפעל, אך בגלל סירובם של אנשי עין-חרוד בימים ההם "להתגאל" בתעשייה - לא יצאה תוכניתו לפועל. אחרי עליית הנאצים לשלטון בגרמניה התמסר להצלת הנוער היהודי. תחילה עבד כמתנדב בהנהלת "יידשה יוגנדהילפה" (עזרה לנוער היהודי) ואחר-כך נטל על עצמו את העבודה הארגונית והכספית לטובת המוסד להצלת ילדים יהודים בהרלינגן, ששימש אחר-כך גרעין למפעל "עליית-הנוער". כשעלה לארץ ב-1935 נתמנה מנהל המחלקה ל"עליית-הנוער" והיה יד ימינה של הנרייטה סולד ז"ל בכל תחומי פעולתה. במשך הזמן נשא אישה ונולדו לו ארבעה ילדים, אך את רוב זמנו הקדיש לילדי "עליית-הנוער". לרגל עבודתו נסע אחרי המלחמה לפולין ולקפריסין ואף בארץ הירבה לנסוע לכל מקומות הקליטה וההכשרה של הנוער העולה. בפעולתו זו נתגלה כאדם בעל הבנה ורגש לצורכי הזולת ונכונות לעזור במידה שאין למעלה ממנה. הנס היה חבר ב"הגנה".

שמו נחקק באנדרטה שהוקמה בבית העלמין הצבאי בהר-הרצל לזכר חללי הרובע היהודי ולזכר לוחמים שנפלו במערכה על ירושלים והובאו לקבורה בהר-הזיתים.

*א

קיץ 1946

דומה לי כאילו יצאתי מאמבטיה של בוך. הזמן שביליתי בפולין היה כבתוך חנק, האוירה אפורה שבאפורה — בשביל יהודים שוב אין כל מוצא אם לא יצאו את פולין. מלווה אותך תדיר רגש של פחד שכמעט ואין אתה משתחרר ממנו. — ברכבת, בקרונות המלוכלכים הצפופים לאי־שיעור וללא כל חלון. לא רצוי הוא להתהלך ברחובות בשעות הערב בורשה, בלודז או בברסלוי. תחת עי־המפולת של ורשה — כך אומרים — קבורים עוד רבבות רבות של מתים (ויש מעריכים: למעלה ממאה אלף). משהו מתרחש באויר. שאלה אחת בלבד בפי הכל: מתי? מתי? — רק לצאת! תנועות־הנוער הציוניות בפולין עשו עבודה רבה וגדולה ואנו נצטרך לרכזה ולפקח עליה פיקוח חינוכי.

ראשִׁי, לבי ונפשי דוויים וכבדים עלי לאין ערוך. מי יבין אותנו? מי ירגיש ברגשותינו? אחת אומר לך: כאן, בחוץ, הייתי מחדש לציוני; אין דרך אחרת. אנו מוכרחים לעבור אותה ואני תקוה, כי עוד תשוב השמש לזרוח גם לנו.

ב

5.11.1946

בשעת הכתבת מכתב זה הופסקתי: אל חדרי התפרצה נערה צעירה, לחייה אדומות ותלתליה שחורים, ובעצירת־זגימה קראה: „הנס בייט, אני עומדת להתחתן ב־12 בנובמבר. באתי ישר מחיפה כדי להזמינך לחתונתי“. מתיקה הוציאה שתי תמונות, אחת של חתנה ואחת של ביתה לעתיד לבוא — חדר בנהריה. בלי שתתן לי אף שהות לברכה, המשיכה: „הזוכר אתה כיצד הגענו לפני 8½ שנים? כיצד קיבלת את פנינו ליד הנמל והבאת אותנו לבית, צעירות מזרחי? לעולם לא אשכח, שעליית־הנוער איפשרה לי ללמוד שלוש שנים בבית־ספר לאחיות. אתה מוכרח לבוא לחתונתנו. התבוא?״ כך מתחילים להרגיש הרגשה אבהית לאחר מספר שנים של עבודה בעליית־הנוער.

ג

18.11.1946

תזכרו בודאי שסיימתי את מכתבי האחרון בסיפור על הנערה שבאה להזמינני לחתונתה. בתכנית נסיעותי לשבוע הקודם כללתי את • לרעיתו.

ביקורי זה והשתתפתי בשמחת החתונה. החופה נתקיימה בבית פרטי, ממנו נראה הנוף הנפלא של הרי־הכרמל. הקידושין נערכו בסגנון המסורתי, כי הכלה היא חברת „הפועל המזרחי“ וגם החתן שייך להוגים דתיים. הכלה, אשר לא מזמן היתה „ילדה“ קטנה של עליית־הנוער, נראתה חביבה מאד בשמלתה הארוכה והלבנה ובצעף שעל פניה. התבוננתי בוזג צעיר זה והרגשתי אושר רב: הוקם בית חדש וגאמן בישראל.

ד

7.3.1947

במברק שלי מיום 23 בפברואר מסרתי לכם כי על סיפון האניה „אמפייר ריבל“ הגיעו 140 ילדים מקפריסין. אלה היו הילדים מאותה אניה אשר טבעה ליד סירינה, ביום 26 בפברואר נסעתי לקרית־שמואל בלויית הגברות פסווג מנייר־יורק ולוינסון מדרום־אפריקה — כדי לקבל את פני הילדים ולשוחח עמם. שיחה זו עם כל ילד — יתרון גדול לה, כיון שהיא מאפשרת לי להכיר כל ילד באופן אישי ויחד עם זה נותנת לילד את ההרגשה שהוא אדם לעצמו ולא מספר בלבד בתוך ארגון גדול. הדגשת אלמנט אישי זה מקפלת בתוכה גם הבטחה לילדים כי מנהלי עליית־הנוער מגלים ענין רב בצרכיהם האינדיבידואליים. כן נוכחים הם כי קיימת כתובת אליה יוכלו לפנות לעזרה בשעת הצורך בענינים שבהם לא יוכלו להיעזר בסביבתם הקרובה.

ה*

3.6.1947

אילו ניתן להביע במלים את רגש־התודה שלבי רוחש לך ולכל החברים על הימים ששהיתי בקפריסין, הרי שצריך הייתי לומר דברים הרבה. אומר פשוט: תודה לך, חנוך, ולכל החברים על אותם ימים שלא אשכח. אני מקנא בך, חנוך, על הזכות שניתנה לך לעבוד בקפריסין בתוך קהל הילדים ובני־הנוער המעפילים. הריני דורש בשלום כל אלה שהכרתי מארץ־ישראל, ובשלום אלה שראיתי בתחנות השונות באירופה ועתה הגיעו אל התחנה שלפני האחרונה בדרכם לארץ־ישראל.

• לחנוך ריינהולד.